

XI. SPIRÁLA MLČENÍ

Téma se de facto objevuje již ve výzkumu „People’s Choice“.

1973 Elisabeth Noelle - Neumannová ředitelka centra pro Výzkum veřejného mínění Allensbachu a profesorka na universitě v Mainzu. (*Zpět k teorii silných účinků, 1972*).

Její koncepce vstupuje do etapy silných mediálních účinků

Neumannová tvrdí, že pochybnosti o silných mediálních účincích byly dány **metodologickým omezením** většiny klasických výzkumů zaměřených na vliv masových médií.

Koncepce **Spirály mlčení** vychází ze známého, historicky ověřeného zjištění, že **společnost trestá své nepřizpůsobivé za jejich neochotu sdílet většinové, dominantní hodnoty, normy a postoje.**

■ Neumanová říká, že pro povahu masové komunikace jsou určující tři následující charakteristiky:

a/ kumulativnost - vytváření jednotlivých sdělení na základě nabalování dílčích událostí podle představy o jejich potenciálně spojitě povaze a vytváření kontinuálního pojetí dějin

b/ všudypřítomnost - není oblast, které by se dnes média vyhýbala

c/ konsonantnost - shoda při produkci základních témat či rámců komunikačního sdělení resp. produkcí unifikovaného obrazu daného tématu či události bez ohledu na různé typy médií. Tento efekt shody omezuje působení selektivních mechanismů a brání možnosti vybrat si jiné sdělení.

B. PSYCHOLOGICKO - ANTROPOLOGICKÉ KOŘENY TEORIE SPIRÁLY MLČENÍ

- Neumanová vychází z toho, že společnost užívá k udržení sociální integrity takové tlaky či sociální mechanismy jako je **ostrakizace, sociální exkluze, zesměšnění či sociální izolace.**
- Pokud se jedinec chce vyhnout izolaci musí přijmout způsoby chování, normy, hodnoty, které jsou obecně akceptovány.
- Lidský život je v tomto smyslu **permanentním monitorováním situace na tomto poli.**
- Neumannová hovoří o tom, že každý jedinec disponuje jakýmsi kvázi-statistickým orgánem, díky kterému je schopen vnímat **proměny veřejného mínění, aniž by ovšem byl schopen detailněji je kvantifikovat či vysvětlit.**

- Stav veřejného mínění odhadují jedinci na základě:
- 1/ pozorování **mezosobních interakcí**
- 2/ na základě sledování **masových médií**, které poskytují informace o distribuci veřejného mínění ve vztahu k jednotlivým problémům
- **Strach z izolace** je podle Neumannové klíčovou hodnotou. Funguje jako antropologická konstanta výrazně ovlivňující náš životní **pocit bezpečí - ontologickou jistotu.**
- Empiricky inspiroval Noellovou výzkum **Solomona Ashe:**

■ EXPERIMENT: (Solomon Ash, 1952)

DESIGN VÝZKUMU

■ Ash testoval jak budou respondenti ochotni korigovat svůj odhad na základě vlivu ostatních.

EXPERIMENTÁLNÍ ÚKOL:

■ Vždy desetičlenné skupiny měli posuzovat, *která ze tří uvedených čar odpovídá jedné vybrané.*

■ REALIZACE:

■ Členové experimentální skupiny jeden po druhém přistupovali k uvedeným vzorkům a označovali identické čáry. Každý odhad se opakoval 12 krát.

■ První dvě kola všichni naprosto správně odhadovali velikost. Po dvou kolech začali asistenti, kteří byli členy skupiny označovat za stejně dlouhou evidentně kratší čáru.

- **Z deseti řádných členu skupiny postupně šest opustilo svůj původní správný názor.**
- Pouze dva si stáli na svém (správném hodnocení).
- Další dva jednou nebo dvakrát zaváhali, ale jinak drželi správný názor.
- Zbývajících šest se zcela přizpůsobilo tlaku většiny.
- Většina lidí se spojuje s názorem většiny byť by její názor byl mylný.
- To jen potvrzuje Tocquevillův názor **hrozba z izolace je silnější než hrozba omylu.**

■ S cílem vyhnout se možné sociální izolaci vykonáváme podle Noellové **stovky drobných pozorování**, zaznamenáváme **stovky signálů o tom, zda jsme obklopeni sympatií či naopak zda jsme odmítáni**. Noellová odtud vyvozuje, že pro formování veřejného mínění je klíčové rozdělení na ty:

A/ KDO MLUVÍ

B/ A TY, KDO MLČÍ

■ **Vyšší „hlasitost“** jedné skupiny, která nemusí být zpočátku výrazně početnější vede k opanování veřejného prostoru jedním názorem a ke spuštění mechanismu **komunikační či názorové spirály**. **Hlasitější názor dále posiluje a méně viditelný či slyšitelný dále ztrácí**

■ V případě **kontroverzních témat sílí ti, jejichž názor se jeví být dominantně sdílen**, zatímco ti, jejichž názor tuto charakteristiku postrádá postupně umlkají.

■ **Ti, co se cítí silnější projevují se hlasitěji a jsou tudíž viditelnější a opticky silnější.**

- **Masová média ovlivňují proces spirály třemi způsoby:**
- 1/ formují povědomí o tom, **které názory jsou dominantní**
- 2/ formují povědomí, **která témata a názory jsou na vzestupu**
- 3/ informují o tom, **které názory člověk může prezentovat, aniž by se vystavoval hrozbě izolace**

A. HISTORICKÉ SOUVISLOSTI

- Idea „spirály mlčení“ se rodí v roce 1965, kdy na podzim vrcholila volební kampaň. Noellová vedla jeden z výzkumných týmů, který v průběhu této kampaně měřil **volební preference politických stran**. Celý poslední rok měly obě dominantní strany CDU/CSU a SPD velmi podobné výsledky. Rozdíl mezi nimi byl velmi malý.
- Při vlastních volbách však došlo k tomu, že **rozdíl narostl na více než deset procent ve prospěch SPD (SPD - 49,5, CDU/CSU - 38,5)**.
- Ještě v srpnu činil rozdíl mezi oběma stranami 2.5%. **Mezi srpnem a říjnem došlo tedy k nárůstu rozdílu o 8%**. Noellová si položila otázku, co mohlo vézt k tak razantní změně, takovému nárůstu preferencí pro SPD.

C. INTERPRETACE VOLEBNÍCH VÝSLEDKŮ

(parlamentní volby - 1965)

- Nabízí se zde Lazarsfeldova teorie tzv. „**band wagon effect**“ (poslední vagón při volebních kampaních, ve kterém měla své místo kapela - kam se dalo naskočit ještě za rozjezdu) či „**last minute swing**“ (volba v poslední minutě).
- **Per analogiam** – jakoby voliči v posledních třech měsících naskočili do onoho vozu s kapelou, který vezl SPD.
- Noellová ovšem ve své koncepci polemizuje s názorem P. F. Lazarsfelda, který tvrdí, že **lidé chtějí být vždy na straně vítěze**, jelikož s ním spojují představu určitého zisku, odmítá tak princip „**band wagon effect**“.
- Noellová tvrdí, že **většina lidí nemá ambice získat úřad či moc**, kterou může vítěz poskytnout. Říká, že je zde ve hře jiný fenomén, a to o snaha
- **VYHNOUT SE IZOLACI, KTERÁ JE SPOLEČNÁ VŠEM.**

D. VOLEBNÍ TEST

- Noellová se pokusila prokázat svou tezi tím, že konfrontovala voličské preference zjišťované standardní otázkou „které politické straně byste dali hlas, kdyby byly zítra volby?“ otázkou
- „KDO PODLE VAŠEHO NÁZORU VYHRAJE PARLAMENTNÍ VOLBY?“
- **Jak ukazuje vývoj očekávání u této druhé otázky objevuje se zde trend naznačující, že někteří (váhaví) voliči v závěru naskočí do vagónu SPD.**
- **To je principi spirály mlčení.**

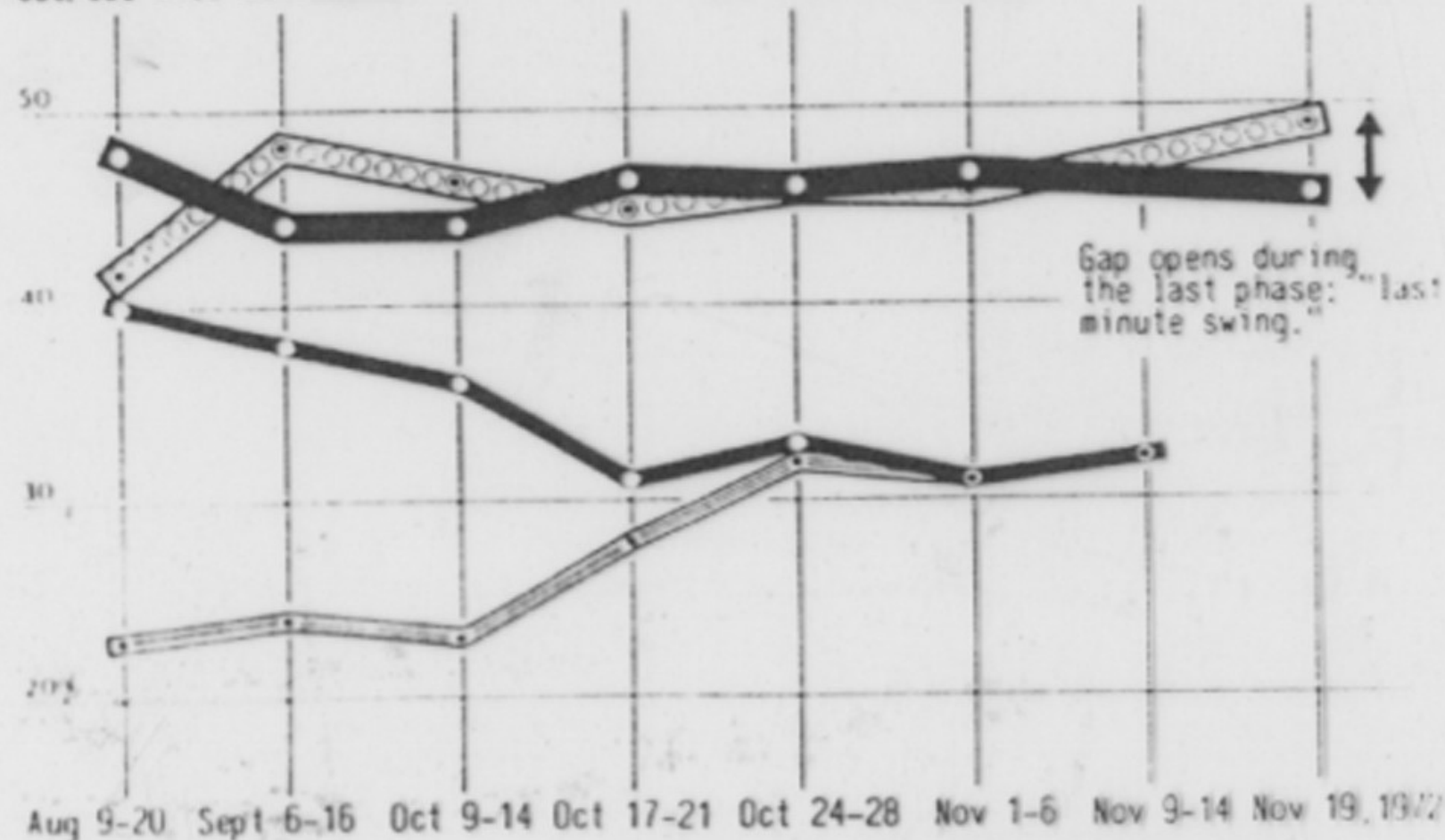
The Phenomenon of 1965 Repeats Itself in 1972

While voting intentions remain constant--a neck-and-neck race between the CDU/CSU and the SPD--the climate of opinion changes: expectation of a win declines for the CDU/CSU while it increases for the SPD. Finally, there is the bandwagon effect in the direction of the growing expectation of winning.

Voting intention: CDU/CSU SPD

Expectation: Who will win the election?

CDU/CSU will win SPD will win

- Podle Noellové bylo přesvědčivé vítězství dáno právě tímto fenoménem. Šlo o vládní stranu a přimknutí k ní bylo mnohem snadnější.
- Jinými slovy, sympatizanti obou stran mohou být početně velmi blízko, ale mohou se lišit svou energií, svou hlasitostí projevu - tj. například nošení stranických odznaků, mediálně vděčné performace – (rituální výzva na souboj inscenovaná před kamerami) apod.
- Síla obou stran je navíc nerozhodnutými percipována defakto jen na základě několika parciálních, vzhledem k síle strany irelevantních většinou mediálních „detailů“.

- „Méně hlasití“ postupně méně komunikují svůj názor a tím nabývají více dojem o vlastním vyloučení a více pochybují o správnosti vlastní percepce problému, o správnosti vlastního soudu a tudíž komunikují ještě méně.
- Rozhodujícím důvodem pro toto mlčení je **strach z izolace**.
- Tak se rodí **představa o reálnosti převahy jedněch nad druhými**, která má tvar spirály, jejíž průběh indikuje oslabování názoru jedné strany.
- Neumanová de facto tvrdí, že **ochota lidí hovořit o nějakém problému je silně determinována veřejným klimatem či společenskou atmosférou, která se daného tématu dotýká**. Pokud je individuum držitelem názoru, který většina nepodporuje umlká.

E. HISTORICKÉ ANALOGIE

- Příklad mechanismu „spirály“ ilustroval de facto již Tocqueville, když popisoval úpadek církve v polovině 18 st.
- Za hlavní faktor tohoto úpadku bylo podle něho právě postupné „odmlčování se.“
- Tocqueville píše, že ti, co si podrželi víru v církvev začali mít strach, zda by je taková veřejná deklarace nevedla k izolaci.

- V roce 1972 Noellová celý výzkum opakovala a podařilo se jí identifikovat skupinu lidí, kteří se cítí relativně izolovaní a prokázala u nich silnou inklinaci podléhat fenoménu poslední minuty. Šlo o jedince

a/ s nižším sebevědomím

b/ méně zaujaté politikou.

C/ TĚMTO LIDEM NEŠLO O TO BÝT U MOCI, ALE O TO BÝT S VĚTŠINOU.

- Když lidé cítí, že se od nich ostatní odvracejí jsou mnohem manipulovatelnější.
- Strach z izolace je silou, která dává spirálu mlčení do pohybu. V případě, že náš názor nemá šanci na širokou akceptaci a zároveň se nám nechce jej opustit zbývá druhá možnost - zmlknout.

KRITIKA

- **Téma, které nechává teorie spirály nezodpovězené se týká otázky „jak začít znovu“?**
- **Nabízí se možnost, že ti, kteří sdílí většinový názor pomalu ztrácejí sílu hájit jej neb se již ne setkávají se silným odporem.**